

legal issues also in an axiological aspect, for example, issues related to the legislative process, justice, law enforcement practice, etc.

In this case, not only the lawyer's outlook broadens, but also helps him to make an adequate decision in legal matters.

Keywords: law, legislation, lawmaking, judicial, law enforcement practice.

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ԵՎ
ԵՎՐԱՍԻԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ
ՀԱՐԱԲԵՐԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԱՌԱՆՁԻՆ ՀԻՄՆԱՀԱՐՑԵՐԸ.
ՏԵՍԱԿԱՆ-ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ**

Աբրահամ Աբրահամյան

*իրավաբանական գիտությունների թեկնածու,
ՀՀ ԳԱԱ Փրկիտիայության, սոցիոլոգիայի
և իրավունքի ինստիտուտի ավագ գիտաշխատող*

Եվրասիական տնտեսական միության ստեղծումը պայմանավորված է պետությունների կողմից տնտեսական ինտեգրման գործընթացների իրականացման անհրաժեշտությամբ:

Ընդ որում, այս կազմակերպության կազմավորման և գործունեության հիմքում անհրաժեշտ է առանձնացնել բացառապես տնտեսական բաղադրիչ բովանդակող հետևյալ երեք փուլերը, դրանք են՝ ա) մաքսային միությունը և ապրանքների ընդհանուր շուկան, բ) պետությունների միասնական ներքին շուկա՝ ապրանքների, ծառայությունների, կապիտալների և անձանց ազատ տեղաշարժման հնարավորությամբ, գ) համաձայնեցված արժույթային քաղաքականության իրականացում:

Սակայն, հետագայում չպետք է բացառել կամ կարելի է կանխատեսել նաև արդեն Եվրասիական միության շրջանակում քաղաքական ինտեգրման միության ստեղծման հնարավորությունը:

Թեև, կարևորելով քաղաքական ինտեգրացիայի նշանակությունը, այնուամենայնիվ, անհրաժեշտ է նկատել, որ դա ամենից առաջ պետք

է արտահայտվի վերաբերական կազմակերպությանը անդամ-պետությունների իշխանական որոշակի լիազորությունների փոխանցմամբ:

Այսպես, օրինակ, 2015 թվականի սահմանադրական կարգավորումների տրամաբանության շրջանակում ենթադրվում է, որ Հայաստանի Հանրապետության կողմից պետք է կատարվեն առնվազն Սահմանադրության 169-րդ (Սահմանադրական դատարան դիմելը), 205-րդ և այլ հոդվածների ամրագրված վերաբերական միջազգային կազմակերպություններին Հայաստանի Հանրապետության անդամակցության վերաբերյալ պահանջների կատարում:

Իհարկե, Եվրասիական տնտեսական միության նման զարգացումը իրավական ինտեգրման ոլորտում պետք է պայմանավորված լինի հենց այդ միության մարմինների լիազորությունների ընդլայնման միջոցով: Նման մոտեցում է նախատեսվել Եվրասիական տնտեսական միության մասին պայմանագրի նախաբանում, համաձայն որի՝ պետությունները համոզմունք են հայտնում, որ Եվրասիական տնտեսական ինտեգրման հետագա զարգացումը համահունչ լինի Կողմերի ազգային շահերին:

Ընդ որում, այդ լիազորությունների ծավալը և բովանդակությունը, ինչպես նաև մարմինների կառուցվածքը սահմանվում են համապատասխան միջազգային պայմանագրով, իսկ որոշումները պետք է ունենան պարտադիր (նորմատիվային) բնույթ և կատարվեն այդ միության անդամ-պետությունների կողմից: Այսպես, օրինակ, Եվրասիական տնտեսական միության մասին պայմանագրի 33-րդ հոդվածի 3-րդ կետի պահանջներին համապատասխան՝ արտաքին առևտրային քաղաքականության ոլորտներում Միության մարմիններն ընդունում են անդամ պետությունների կողմից պարտադիր կատարման ենթակա որոշումներ:¹

Նույն միության անդամ – պետությունների առավել բարձր աստիճանի ինտեգրման կարևոր նախապայմաններից է այդ երկրների օրենսդրության լայն ու սերտ մերձեցումը: Սակայն, այդ միության

¹ St' u Договор о Евразийском экономическом союзе. М., 2015, էջ 6:

մարմինների կողմից ընդունված որոշումների պարտադիր կատարման համար անհրաժեշտ կազմակերպաիրավական հստակ կառուցվածքի բացակայությունն ինքնին հանգեցնում է այդ խնդիրների ոչ արդյունավետ իրականացմանը:¹

Այդ առումով հարկ է նշել, որ Եվրասիական տնտեսական միության գործունեության արդյունավետության բարձրացման նպատակով, սահմանադրաիրավական կարգավորումների մակարդակում պարտադիր կատարման համար անհրաժեշտ է հաշվի առնել հետևյալ նկատառումները.

ա) ՀՀ Սահմանադրության 5-րդ հոդվածի կարգավորումների համատեքստում՝ Եվրասիական տնտեսական միության իրավունքի նորմերի նկատմամբ Սահմանադրությունն ունի բարձրագույն իրավաբանական ուժ, սակայն այդ ակտերի և օրենքների նորմերի միջև հակասության դեպքում նախապատվությունը վերապահվում է առաջիներին, այստեղից, իրավական նորմերի աստիճանակարգվածության սահմանումը կարևոր է հենց Եվրասիական տնտեսական միության ակտերի կարգավիճակի, տեսակների և Միության ընդհանուր իրավական համակարգում դրանց դերի ու նշանակության որոշման տեսանկյունից,

բ) Եվրասիական տնտեսական միության իրավունքի համակարգում ակտերի իրացման հստակ կառուցակարգերի ամրագրումը պետք է համահունչ լինի Հայաստանի Հանրապետության իրավական համակարգի ու դրա կառուցվածքի բովանդակությանը,

գ) Եվրասիական տնտեսական միության մարմինների իրավասության զարգացումը պայմանավորված պետք է լինի այդ մարմինների ու անդամ-պետությունների պետական մարմինների լիազորությունների օպտիմալացմամբ և փոխգործակցությամբ, որը ՀՀ Սահմանադրության 13-րդ հոդվածի կարգավորմանը համապատասխան նպատա-

¹ St' u **Бабурин С.Н.**, Российская реинтеграция: социально-экономические и политико-правовые проблемы. М. 2006, էջ 183:

կառուղվում է պետությունների հետ բարիդրացիական, փոխշահավետ հարաբերությունների հաստատմանը,

դ) Եվրասիական տնտեսական միության իրավական ակտերի նախապատրաստման ու ընդունման և այդ ակտերի հետ անդամ-պետությունների ազգային օրենսդրության համապատասխանեցումն ու ներդաշնակեցումը պահանջում են այդ միության մարմինների և յուրաքանչյուր պետության իրավասու մարմինների գործունեության արդյունավետ կոորդինացման համար անհրաժեշտ կառուցակարգերի ստեղծում,

ե) Եվրասիական տնտեսական միության իրավական ակտերի իրացման նկատմամբ համապատասխան վերահսկողության իրականացման հիմքում ընկած է կազմակերպաիրավական ու համաձայնեցված այն միջոցների համակարգի առկայությունը, որն ապահովում է ինչպես այդ ակտերի, այնպես էլ ներպետական ու միջպետական ակտերի իրացման համար անհրաժեշտ պայմաններ:

Այնուամենայնիվ, անդրադառնալով Եվրասիական տնտեսական միության ակտերի իրագործման կազմակերպաիրավական կառուցակարգերին, անհրաժեշտ է նկատել, որ դրանք ուղղված են ազգային իրավական ակտերի ներդաշնակեցմանը (մերձեցմանն ու միասնականացմանը) և վերջիններիս՝ Եվրասիական տնտեսական միության ակտերին համապատասխանեցմանը:

Սակայն, անհրաժեշտ է հաշվի առնել, որ Եվրասիական տնտեսական միության մարմինների ակտերը կարող են համարվել իրագործված, եթե յուրաքանչյուր երկրի ներպետական ակտերով ձեռք է բերվում այդ միության շրջանակներում իրավահարաբերությունների համապատասխան ոլորտում իրավական կարգավորման ներդաշնակեցման համար անհրաժեշտ ընթացակարգ: Խոսքը վերաբերում է հենց այդ ակտերի մերձեցման ու միասնականացման դեպքերին:¹

¹ См. у **Бекяшев К.А., Моисеев Е.Г.**, Право Евразийского экономического союза. М., 2016, էջ 75:

Անշուշտ, այս առումով կարևոր դերակատարություն ունեն սահմանադրական կարգավորումները: Վերլուծելով Եվրոպական Միության պոզիտիվ փորձը նման հարցերում, հատկապես անդամ պետությունների տարածքներում Եվրոպական Միության իրավական ակտերի առանձին տեսակների ուղղակի գործողության մասով, անհրաժեշտ է հաշվի առնել, որ Եվրասիական տնտեսական միության մարմիններին վերազգային իրավասությունով օժտելը հանգեցնում է տվյալ միության ակտերի հետևյալ բնութագրմանը.

ա) այդ ակտերի ուղղակի գործողության հնարավորության երաշխավորում, երբ դրանք դառնում են ազգային օրենսդրության մաս, չեն պահանջում անդամ-պետությունների համար դրանց պարտադիր լինելը արտահայտող հատուկ ընթացակարգեր,

բ) այդ ակտերի առաջնահերթության ապահովում, երբ ազգային իրավական ակտերի նկատմամբ և դրանց կիրառման մասով այդ ակտերն ունեն գերակայություն,

գ) Եվրասիական տնտեսական միության ակտերի կատարման պարտադիրության ապահովում, երբ այդ միության մարմինների կողմից ընդունված ակտերի հիման վրա սահմանվում են ուղղակի իրավասություն և լիազորությունների շրջանակ՝ պետական մարմինների, իրավաբանական ու ֆիզիկական անձանց համար՝ վերջիններիս կողմից այդ ակտերի պարտադիր կատարման կապակցությամբ,

դ) Եվրասիական տնտեսական միության ակտերի նորմերի անմիջական կիրառում, երբ անդամ պետությունների ազգային դատարանները պարտավոր են Մարդու և քաղաքացու հիմնական իրավունքների և ազատությունների վերաբերյալ Սահմանադրությունում ամրագրված դրույթները մեկնաբանելիս հաշվի առնեն Եվրասիական տնտեսական միության դատարանի պրակտիկան (Սահմանադրության 81-րդ հոդվ., մաս 1):

Բացի այդ, հարկ է նկատել, որ Եվրասիական տնտեսական միության երկրներում միջազգային կազմակերպությունների մարմինների ակտերի

անմիջական կիրառումը նախատեսված է ոչ բոլոր պետություններում և կրում է հատվածական բնույթ:¹

Այսպես, Ռուսաստանի Դաշնության միջազգային պայմանագրերի մասին (հոդվ. 15), Դրղըզստանի Հանրապետության միջազգային պայմանագրերի մասին (հոդվ. 11), Ղազախստանի Հանրապետության (հոդվ. 11) և Տաջիկստանի Հանրապետության (հոդվ. 8) օրենքները բովանդակում են դրույթ առ այն, որ ազգային խորհրդարանների կողմից միջազգային կազմակերպություններում այդ պետությունների մասնակցության վերաբերյալ վավերացման ենթակա պայմանագրերը, եթե այդպիսի պայմանագրերը նախատեսում են տվյալ պետությունների լիազորությունների և ինքնիշխան իրավունքների մի մասի փոխանցում կամ տվյալ պետությունների համար միջազգային կազմակերպությունների մարմինների որոշումների պարտադիր կատարման իրավասություն: Այս առումով, անհրաժեշտ է նկատել, որ Եվրասիական տնտեսական միության երկրներից միայն Բելառուսի Հանրապետությունն է, որտեղ նման իրավակարգավորում չկա:

Ինչ վերաբերում է Հայաստանի Հանրապետությանը, ապա՝ և □ սահմանադրական, և □ օրենսդրական կարգավորումների մակարդակում սահմանվում է, որ Ազգային ժողովը վավերացնում, կասեցնում կամ չեղյալ է հայտարարում այն միջազգային պայմանագրերը, որոնք նախատեսում են միջազգային կազմակերպությանը Հայաստանի Հանրապետության անդամակցություն (Սահմանադրության 116-րդ հոդվ., մաս 1, կետ 3, «Հայաստանի Հանրապետության միջազգային պայմանագրերի մասին» ՀՀ օրենքի 24-րդ հոդվ., մաս 1, կետ 3):

¹ ԱՊՀ Տնտեսական դատարանի 2006 թվականի մարտի 10-ի թիվ 01-1/305 խորհրդատվական եզրակացությունը «2000 թվականի հոկտեմբերի 10-ի Եվրասիական տնտեսական ընկերակցության հիմնադիր պայմանագրի 1-ին հոդվածի երկրորդ մասի, 14-րդ հոդվածի առաջին մասի մեեկնաբանության վերաբերյալ Եվրասիական տնտեսական ընկերակցության ինտեգրացիոն կոմիտեի հարցմամբ» // Տե՛ս նաև՝ [http // sudsng.org/](http://sudsng.org/):

Ինչ վերաբերում է այդ երկրներում Եվրասիական տնտեսական միության մարմինների ակտերի անմիջական գործողության հետ կապված հարցերին, ապա դրանք որևէ ձևով օրենսդրական կարգավորումների չեն ենթարկվել:

Այսպես, Ղազախստանի Հանրապետության Սահմանադրության 4-րդ հոդվածը սահմանում է, որ՝ «Ղազախստանի Հանրապետությունում գործող իրավունք են հանդիսանում Հանրապետության Սահմանադրության, Սահմանադրությանը համապատասխան օրենքների, այլ իրավական նորմատիվային ակտերի, միջազգային պայմանագրային և այլ պարտավորությունների, ինչպես նաև Ղազախստանի Հանրապետության Սահմանադրական Խորհրդի և Գերագույն Դատարանի նորմերը: Ղազախստանի Հանրապետության Սահմանադրությունն ունի բարձրագույն իրավաբանական ուժ և Հանրապետության ողջ տարածքում ուղղակի գործողության ուժ»: Միաժամանակ, նույն Սահմանադրության 74-րդ հոդվածի համաձայն՝ «Ղազախստանի Հանրապետության Սահմանադրությանը ոչ համապատասխան ճանաչված օրենքները և միջազգային պայմանագրերը չեն կարող ստորագրվել կամ, համապատասխանաբար վավերացվեն և դրվեն գործողության մեջ»:

Այնուհետև, Ղրղզստանի Հանրապետության Սահմանադրության 12-րդ հոդվածովը սահմանվում է, որ. «Սահմանադրությունն ունի բարձրագույն իրավաբանական ուժ և ուղղակի գործողություն Ղրղզստանի Հանրապետությունում: Սահմանադրության հիման վրա ընդունվում են օրենքներ և այլ իրավական նորմատիվային ակտեր: Օրենքով սահմանված կարգով ուժի մեջ մտած միջազգային պայմանագրերն ու համաձայնագրերը, որոնց մասնակից է հանդիսանում Ղրղզստանի Հանրապետությունը, ինչպես նաև միջազգային իրավունքի համընդհանուր ճանաչված սկզբունքներն ու նորմերը հանդիսանում են Ղրղզստանի Հանրապետության օրենսդրության բաղկացուցիչ մասը»:

Իսկ Ռուսաստանի Դաշնության Սահմանադրության 15-րդ հոդվածի համաձայն՝ «Ռուսաստանի Դաշնության Սահմանադրությունն ունի բարձրագույն իրավաբանական ուժ, ուղղակի

գործողություն և գործում է Ռուսաստանի Դաշնության ամբողջ տարածքում: Ռուսաստանի Դաշնությունում ընդունվող օրենքներն ու այլ իրավական ակտերը չպետք է հակասեն Ռուսաստանի Դաշնության Սահմանադրությանը: Պետական իշխանության, տեղական ինքնակառավարման մարմինները, պաշտոնատար անձինք, քաղաքացիները և նրանց միավորումները պարտավոր են պահպանել Ռուսաստանի Դաշնության Սահմանադրությունը և օրենքները»: Նույն Սահմանադրության 125-րդ հոդվածի 6-րդ մասը սահմանում է, որ՝ «ոչ սահմանադրական ճանաչված ակտերը կամ դրանց առանձին դրույթները կորցնում են իրենց ուժը, Ռուսաստանի Դաշնության Սահմանադրությանը չհամապատասխանող Ռուսաստանի Դաշնության միջազգային պայմանագրերը գործողության մեջ չեն կաքող դրվել և ենթակա չեն կիրառման»:

Տաջիկստանի Հանրապետության Սահմանադրության 10-րդ հոդվածը հռչակում է՝ «Տաջիկստանի Սահմանադրությունը օժտված է բարձրագույն իրավաբանական ուժով, դրա նորմերն ունեն ուղղակի գործողության ուժ: Սահմանադրությանը հակասող օրենքներն ու այլ իրավական ակտերը իրավաբանական ուժ չունեն: Պետությունը և նրա բոլոր մարմինները, պաշտոնատար անձինք, քաղաքացիները և նրանց միավորումները պարտավոր են պահպանել և կատարել Հանրապետության Սահմանադրությունը և օրենքները: Տաջիկստանի Հանրապետության կողմից ճանաչված միջազգային իրավական ակտերը հանդիսանում են պետության իրավական համակարգի բաղկացուցիչ մասը: Միջազգային իրավական ակտերին Տաջիկստանի Հանրապետության օրենքները անհապատասխան ճանաչվելու դեպքում, կիրառվում են միջազգային իրավական ակտերի նորմերը»:

Բելառուսի Հանրապետության Սահմանադրության 7-րդ հոդվածի համաձայն՝ «պետությունը, բոլոր նրա մարմինները և պաշտոնատար անձինք գործում են Սահմանադրության և նրան համապատասխան ընդունված օրենսդրական ակտերի շրջանակներում: Բելառուսի Հանրապետության Սահմանադրությունը օժտված է բարձրագույն իրավաբանական ուժով: Օրենքները, դեկրետները, հրամանագրերը և պետական մարմինների այլ ակտերը արձակվում են Բելառուսի

Հանրապետության Սահմանադրության հիման վրա և համապատասխան: Ընդ որում, սահմանված կարգով Սահմանադրությանը հակասող ճանաչված իրավական ակտերը կամ դրանց առանձին դրույթները իրավաբանական ուժ չունեն, իսկ միջազգային պայմանագրերի կնքումը, որոնք հակասում են Սահմանադրությանը, չեն կարող վավերացվել»:¹

Իսկ Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 5-րդ հոդվածի 1-ին և 3-րդ մասերի համաձայն՝ «Սահմանադրությունն ունի բարձրագույն իրավաբանական ուժ: Հայաստանի Հանրապետության վավերացրած միջազգային պայմանագրերի և օրենքների նորմերի միջև հակասության դեպքում կիրառվում են միջազգային պայմանագրերի նորմերը:», միաժամանակ, նույն Սահմանադրության 116-րդ հոդվածի 3-րդ մասը սահմանում է, որ «Սահմանադրությանը հակասող միջազգային պայմանագրերը չեն կարող վավերացվել»:

Չիշատակված սահմանադրական նորմերի համակարգային վերլուծությունից հետևում է, որ Եվրասիական տնտեսական միության մարմինների ակտերի ուղղակի գործողության համար սահմանադրական հիմքի, ինչպես նաև պետությունների սահմանադրական իրավունքի համակարգում, այդ թվում՝ սահմանադրական սկզբունքների, ինստիտուտների, Եվրասիական տնտեսական միության ակտերի կիրառելիության և իրականացման կառուցակարգերի բնագավառում համաձայնեցված սկզբունքների մասին դեռևս խոսք չի գնում: Ավելին, տվյալ պետությունների տարածքներում Եվրասիական տնտեսական միությունը դեռևս օժտված չէ վերապետական լիազորություններով, իսկ նրա մարմինների ակտերը չեն կարող անմիջականորեն կիրառվել պետություններում:²

¹ Конституция Российской Федерации. М., 1993. Н237, Конституция Республики Беларусь, Минск. 1996, Конституция Республики Казахстан, Астана, 1995, Конституция Республики Таджикистан, Душанбе, 1994, Конституция Республики Кыргызстан, Бишкек, 1993,

² St u **Шпак О.В.**, Международно-правовое регулирование таможенного сотрудничества государств-членов Евразийского экономического сообщества. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. М., 2006. Ёз 12:

Թերևս այս մասով բացառություն կարող է կազմել միայն Եվրասիական տնտեսական միության մաքսային օրենսգիրքը, որը ՀՀ Սահմանադրական դատարանի 2017 թվականի հոկտեմբերի 10-ի ՄԴՈ-1381 որոշմամբ այն դիտարկվել է վերագրային իրավունքի այնպիսի աղբյուր, որի նորմերով կարգավորվում են ոչ միայն պետությունների միջև հորիզոնական, այլև՝ պետության ներսում գործող ուղղահայաց հարաբերությունները:¹

Սակայն, հաշվի առնելով միջազգային պրակտիկան այն առումով, որ վերագրային իրավունքի աղբյուր հանդիսացող ակտերի նկատմամբ նախնական սահմանադրական վերահսկողությունն օբյեկտիվորեն չի կարող երաշխավորել մարդու և քաղաքացու հիմնական իրավունքների ու ազատությունների անմիջական գործողության, դրանց սահմանափակման համաչափության ու որոշակիության սկզբունքների խախտման, ինչպես նաև այդ իրավունքների և ազատությունների արդյունավետ իրականացման համար անհրաժեշտ կազմակերպական կառուցակարգեր և ընթացակարգեր ամրագրելու սահմանադրական պահանջների ապահովումը, ուստի Սահմանադրական դատարանն՝ իր նույն որոշմամբ սահմանադրական վերահսկողության առարկա է դիտարկել միայն Հայաստանի Հանրապետության կողմից ստանձնված միջպետական հորիզոնական պարտավորությունները ամրագրող նորմերը (կետ 6), միաժամանակ, չբացառելով հետագա վերահսկողության կարգով նաև ներպետական ուղղահայաց հարաբերությունները կարգավորող նորմերը՝ իրավակիրառ պրակտիկայում դրանց տրված մեկնաբանության տեսանկյունից (կետ 8):

Այսպիսով, ամփոփելով վերոշարադրյալը, անհրաժեշտ է ներկայացնել հետևյալ նկատառումները.

1) Եվրասիական տնտեսական միության ինտեգրման գործընթացների զարգացման որակապես նոր աստիճան ապահովելու նպատակով

¹ Տե՛ս Սահմանադրական դատարանի 2017 թվականի հոկտեմբերի 10-ի ՄԴՈ-1381 որոշումը // www.concourt.am/armenian/decisions/common/2017/pdf/sdv-1381.pdf :

կարևոր խնդիր պետք է դիտարկել պետությունների սահմանադրական իրավունքի համակարգում, այդ թվում՝ սահմանադրական սկզբունքների, ինստիտուտների, Եվրասիական տնտեսական միության իրավունքի համակարգի, ինչպես նաև այդ միության իրավական ակտերի կիրառելիության և իրականացման կառուցակարգերի բնագավառում համաձայնեցված սկզբունքների սահմանումը՝ ինչը յուրաքանչյուր անդամ պետության ինքնիշխան իրավունքներից է,

2) հաշվի առնելով Եվրասիական տնտեսական միության իրավունքի համակարգում մասնակից պետության սահմանադրական կարգավորումների առանցքային դերակատարությունը, անհրաժեշտ է ստեղծել այդ միության և պետությունների իրավասու մարմինների փոխգործակցության կազմակերպարարական ձևեր և կառուցակարգեր, ինչը այդ միության գործունեության արդյունավետության ապահովման նպատակակով կարող է դիտարկվել որպես կարևորագույն երաշխիք:

ԱՍՓՈՓՈՒՄ

Հոդվածը նվիրված է Հայաստանի Հանրապետության իրավական համակարգի և Եվրասիական տնտեսական միության իրավունքի հարաբերակցության առանձին հիմնահարցերին: Իրականացվել է տեսական-իրավական վերլուծություն:

Միաժամանակ, ուսումնասիրության արդյունքում հեղինակը կատարել է հետևյալ եզրահանգումները, որ՝ Եվրասիական տնտեսական միության ինտեգրման գործընթացների զարգացման որակապես նոր աստիճան ապահովելու նպատակով կարևոր խնդիր պետք է դիտարկել պետությունների սահմանադրական իրավունքի համակարգում, այդ թվում՝ սահմանադրական սկզբունքների, ինստիտուտների, Եվրասիական տնտեսական միության իրավունքի համակարգի, ինչպես նաև այդ միության իրավական ակտերի կիրառելիության և իրականացման կառուցակարգերի բնագավառում համաձայնեցված սկզբունքների սահմանումը՝ ինչը յուրաքանչյուր անդամ պետության ինքնիշխան իրավունքներից է: Ինչպես նաև հաշվի առնելով Եվրասիական տնտեսական միության իրավունքի համակարգում մասնակից պետության սահմանադրական կարգավորումների առանցքային դերակատարությունը, անհրաժեշտ է

ստեղծել այդ միության և պետությունների իրավասու մարմինների փոխգործակցության կազմակերպատիրական ձևեր և կառուցակարգեր, ինչը այդ միության գործունեության արդյունավետության ապահովման նպատակով կարող է դիտարկվել որպես կարևորագույն երաշխիք:

Բանալի բառեր. ՀՀ Սահմանադրություն, Եվրասիական տնտեսական միություն, վերպետական միջազգային կազմակերպություն, պետության ինքնիշխանություն, միջազգային կազմակերպությանը պետության անդամակցություն:

ОТДЕЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ ПРАВОВОЙ СИСТЕМЫ РЕСПУБЛИКИ АРМЕНИЯ И ПРАВОВЫХ ОТНОШЕНИЙ ЕВРАЗИЙСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОЮЗА. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВОЙ АНАЛИЗ

Абраам Абраамян

*Кандидат юридических наук,
старший научный сотрудник Института
философии, социологии и права НАН РА*

РЕЗЮМЕ

Статья посвящена основным основополагающим вопросам соотношения правовой системы Республики Армения и права Евразийского Экономического Союза. Проведен экономическо-правовой анализ.

Одновременно, по результату изучения, автор пришел к следующим выводам: что в целях обеспечения качественно новой ступени развития процессов интеграции Евразийского Экономического Союза, в качестве основной задачи нужно рассматривать координацию конституционного права государств, в том числе определение согласованных принципов, конституционных принципов, институтов, системы права Евразийского Экономического Союза, а также механизмов применения и реализации правовых актов этого союза, что является одним из суверенных прав государств-членов. А также, с учетом стержневой роли конституционных регулировок государства-члена в системе права Евразийского Экономического Союза, необходимо создавать организационно-правовые формы и механизмы компетентных органов

этого союза и государств, которое для цели обеспечения эффективности функционирования этого союза, может рассматриваться как важнейшая гарантия.

Ключевые слова: Конституция Республики Армения, Евразийский Экономический Союз, надгосударственная международная организация, суверенитет государства, членство государства в международную организацию.

PARTICULAR ISSUES OF THE LEGAL SYSTEM OF THE REPUBLIC OF ARMENIA AND LEGAL RELATIONS OF THE EURASIAN ECONOMIC UNION. THEORETICAL AND LEGAL ANALYSIS

Abraham Abrahamyan

*Candidate of Legal Sciences,
Senior Researcher of the Institute of Philosophy,
Sociology and Law of NAS RA*

SUMMARY

The article is devoted to the selected key issues of legal system of the Republic of Armenia and its relation with the law of Eurasian Economic Community. Economic-legal analysis was conducted.

At the same time by the results of study an author came to the following conclusions that definition of coordinated principles should be considered as an important task in the system of constitutional law of the states, including the constitutional principles, institutes, legal system of Eurasian Economic Community, also in the field of legal acts application of the Community and the structures implementation that is the right of autocracy of each member state with a purpose to provide a qualitatively new level for integration processes development of Eurasian Economic Community. Also taking into consideration a key role of constitutional regulations of the member states in the system of Eurasian Economic Community, it's necessary to create organizational-legal forms and structures for cooperation with the competent authorities of the Community and the states that may be considered as the most important guarantee with a purpose of efficiency provision of the Community activity.

Keywords: Constitution of RA, Eurasian Economic Community, supranational international organization, autocracy of the state, membership of the state to international organization.

ՄԵՓԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՒՄՆ ԸՍՏ ՄԱՀՄԵԴԱԿԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ

Արթուր Դավթյան

*ՀՀ ԳԱԱ Փրիստիայության, սոցիոլոգիայի
և իրավունքի ինստիտուտի հայցորդ*

Մահմեդական իրավունքը աշխարհի հիմնական իրավական համակարգերից է¹: Մահմեդական իրավունքի ձևավորման շրջանում միայն իրենց սուրբ գիրքն էր (Ղուրանը) համարվում իրավունքի առաջնային աղբյուր²:

Քանի դեռ Մուհամմադը կենդանի էր և կառավարում էր մուսուլմանական համայնքով, նա մահմեդական համայնքի իրավական հարցերը լուծում էր հիմնականում առաջնորդվելով Ղուրանում պարունակվող դրույթներով: Սակայն երբ նա մահացավ պարզվեց, որ Ղուրանում եղած դրույթները բավարար չեն բոլոր պետական և հասարակական հարցերը լուծելու համար: Կյանքը հրամայողաբար խնդիր էր դնում սահմանել պետական, քրեական, գույքային, ընտանեկան իրավունքի նորմերը, որոնք չէին կարող հիմնավորվել լոկ Ղուրանի տեքստերով: Ուստի անհրաժեշտություն զգացվեց մտածելու այն մասին, թե ինչը կարող էր փոխարինել մարգարեական հայտնություններին, որոնք Մուհամմադի կենդանության օրոք ամեն անգամ հավելվում ու լրացնում էին Ղուրանը, երբ զգացվում էր դրա անհրաժեշտությունը: Եթե Ղուրանում չէին գտնում այս կամ այն հարցի պատասխանը, նախ դիմում էին «նախադեպերի» սկզբունքին, այսինքն որպես օրինակ վերցնում էին

¹ St' u Рене Давид, Камилла Жоффре-Спинози. Основные правовые системы современности. М., 1996, С. 308-329:

² Մանրամասն տե՛ս, Schahf J. The origins of Muhammadan jurisprudence, 1950.